

**«МІФ ГАЛИЧИНИ» ЛЕОПОЛЬДА ФОН ЗАХЕР МАЗОХА
ЯК СИТУАЦІЯ ЕТНОКУЛЬТУРНОГО ПОРУБІЖЖЯ****А. М. Сав'юк**

*Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника;
кафедра світової літератури і порівняльного літературознавства;
76018, м. Івано-Франківськ, вул. Шевченка, 57;
тел. +380 (342) 59-60-45; e-mail: gpsavjuk@i.ua*

У статті розглядається феномен Галичини у прозі Захера фон Мазоха. Доведено, що моделі співіснування етнічних культур у вимірі багатогранної неоднорідності Галичини вибудовані на принципі міфологічної універсальності, ідилічності та загалом стереотипної шаблонності. Макрокосм Галичини виступає тиглем культурного розмаїття «малих вітчизн» габсбурзького світу, які змальовані у просторі безконфліктного діалогу культур та релігій.

Ключові слова: *галицький цикл, пограниччя, неоднорідність, міф, ідилічність, поліфонія.*

Іманентною рисою Галичини є її мультикультурний дистилат, творений віками співіснування на перетині різних етнічних, релігійних, геополітичних інформаційних полів. Модус буття населення Галичини детермінований умовами поліетнічності та взаємодією т. зв. «паралельних» світів української (русинської), гуцульської, польської, пруської, австро-угорської, єврейської, караїмської та циганської культурних спільнот. Галичина як культурна зона перетину та взаємонакладання цих світів із віками «наростила» особливий тип «гібридної» свідомості, яка, попри усвідомлену поліетнічну складову, позначена наднаціональністю, що виступає іманентною рисою авторського світогляду Захер-Мазоха. Власне, цій тезі суголосна думка дослідниці Л. Цибенко про те, що «завдяки різнокультурній поліфонії своєї вітчизни Захер-Мазоха вдалося одним із перших вийти за межі однієї культури та замкнутого простору однієї національної ментальності – Галичина стає для нього наднаціональним поняттям» [14, с. 374].

Уніфікація, намагання замкнути семантичні множинності в єдину систему, навіть якщо і йдеться про систему художню, так чи інакше приречене на схематичність, яка межує не так із універсальністю, до якої праглося, як до генерування міфу та часто жонглиювання стереотипами. Адже, як відомо, стереотип і міф типологічно споріднені і часто одне поняття породжує інше. Художній дискурс Захер-Мазоха, особливо його галицький цикл («Дон Жуан із Коломиї», «Мандрівні комедіанти», «Опришок», «Жіночі образки з Галичини») урухомлює саме міф Гали-

чини зі стандартними шаблонами ідилічності часу та простору, перегуком із первісним чуттям віддаленої незараженої цивілізацією Аркадії, дикого чуттєвого краю, що для бюргерської Європи уявлявся апофеозом екзотизму (особливо неприборкана Гуцульщина), а також гармонійним співжиттям численних етносів, релігій та культур. Висловлюючись мовою сучасних мультикультурних студій, Захер-Мазох в образі Галичини витворював модель «плюралістичного всесвіту» (У. Джеймс), «плавильного котла» (Г. Альтшулер), або ж «салатної миски» (А. Шлезингер) [7, с. 267]. Тобто в авторській перспективі Галичина – це плюральний тигель культур, що характеризується насамперед відкритістю до Іншого, децентрацією та деієрархічністю, а ще, що є ключовим – універсальністю. Кожна окрема етнокультура, яка функціонує в Мазохівській Галичині, межує з іншими, сусідніми системами, вступає з ними у дифузю і на пограниччі цих перетинів утворюється мультикультурний топос, що генерує гібридну поліфонічну свідомість та мультикультурну ментальність індивіда, який перебуває в цій системі координат. У подібні зв'язки вступає і сама Галичина в стосунку до більших культурних, релігійних та цивілізаційних систем, що впритул до неї наближені в силу геополітичного укладу: між Заходом і Сходом, між католицизмом і православ'ям, Європою та Азією, осілою цивілізацією та культурою кочівництва та ін.

Намагаючись художньо реанімувати ці полікультурні системи, Захер-Мазох продукує міф Галичини, замішаний на стереотипах і кліше, які побутували у тогочасній Австро-Угорщині в стосунку до найвіддаленішої, найбіднішої та найглухішої південно-східної провінції, цієї пів-Азії, як називав її у своїх творах Карл Еміль Француз. А кожен міф збувається «як ідеальне буття» [9, с. 159], тож не дивно, що Захер-Мазох, свідомо вибравши саме цю систему координат, «пригладжує» соціально-історичні негаразди тогочасної Галичини, ігнорує політичні проблеми та утиски, а подекуди замовчує і міжетнічні конфлікти, керуючись принципами міфологічного мислення, яке, за словами С. Мишанича, полягає у «змішуванні природного і соціального, живого і неживого, причини і наслідку» [10, с. 45], і ця універсальна система «спирається на органічну єдність індивідууму й колективу, людини й природи» [10, с. 47].

Узагальнено образ Галичини Захер-Мазох репрезентує в окремих просторових соціально маркованих локусах, таких як корчма, ярмарок або ж народне свято. Кожен із цих локусів є метафорою множинності – особистостей, етносів і культур і певною мірою алюзією до народного карнавалу, на якому усі соціально, віково та етнічно стають рівними між собою, за концепцією М. Бахтіна [2, с. 137]. Звідси й однаковий інтерес автора як до бідного корінного русина, так і до заїжджого заможного шляхтича-поляка, як до корчмаря-єврея, змальованого переважно зли-

денним, так і до німця-бюргера, привабленого екзотизмом тутешнього краю.

Найбідніша і найвіддаленіша від сецесійного Відня провінція навіювала відчуття ідилії. А саме поняття провінційності того чи іншого художнього образу спричинює, за концепцією М. Бахтіна, ефект «ідилічності такого простору у творі», адже місцина із затхлим буттям (а такою Галичина постає в «Жіночих образках...», «Дон Жуані з Коломиї», «Хлопському суді» та ін.) є місцем «циклічного буттєвого часу», який здається нам призупиненим, це «липкий, густий час, що повзе у просторі», він позбавлений «поступального історичного ходу» [2, с. 396]. І справді, художній час повістей та оповідань Захер-Мазоха позбавлений соціально-історичної прив'язки і є асоціальним, понадісторичним часом, в якому часто нарація апелює до історій з різних історичних епох і укладає їх у спосіб нехронологічний, вигідний наратору, і час цей радше є умовним та наближеним до міфологічного циклічного часу, коли визначальними «урухомлювачами» хроносу виступали пори року та природа.

Діалог культур у площині пограничності Галичини пов'язаний із модусом співіснування з «іншим», яке «позначає протилежне, взаємозаперечне або взаємодоповнюване явище стосовно того, що формулюється» (Тамара Гундорова) [6, с. 160]. Симбіоз культур у тиглі Галичини в авторській перспективі Захер-Мазоха витворює оригінальну картину поліфонічного буття у протиставленні категорій «свого/іншого» зі зміною акцентів залежно від світоглядної позиції учасників комунікації. Якщо в класичному вияві «свій/інший» має маркування антиномії і протиставлення, а подекуди набуває забарвлення взаємної ворожості, то в Захер-Мазоха ці категорії зближуються і радше взаємодоповнюються, аніж протиставляються.

Імагологічно один етнос сприймає інший в творах Захер-Мазоха не як ворожий і загрозовий, а радше як непізнаний і цікавий, екзотичний. Пограничному середовищу (а саме таким є ментальний простір Галичини), за словами О. Сухомлинова, «властиве безпосереднє спілкування», адже «тут всі усіх знають та проводять час в одному і тому ж середовищі, тобто всі свої» [13, с. 17]. Тому й дихотомія «свій/чужий» присутня, але є досить атрибутивною і формальною. Варто зазначити, що сам Захер-Мазох багато подорожував і в 60-х рр. XIX ст. тривалий час провів у Галичині, де мав змогу обсервувати життя простих галичан – українців, євреїв, поляків, що згодом послужить наочним матеріалом для написання ряду творів галицької тематики. Безсумнівно, автор часто вдається до іронії при такому відтворенні, розуміючи, що інакше читач не сприйме без гумористичного модусу аж надто ідеалізованої картини співіснування опришків і шляхтичів-поляків. Натомість, використовуючи певні романтичні шаблони і тонку іронію, Мазох добивається відповідного художньо-естетичного ефекту космології міфологізованого світу, у котро-

му все можливо. Така система художніх координат читачеві прийнятна і не викликає відчуття штучності чи навмисності.

Варто зазначити, що Австрія 2-ї половини XIX ст., виснажена війнами з Італією та Прусією, ослаблена німецьким повстанням, змушена була надати слов'янським підопічним народам автономію. Германіст та культуролог Ю. Прохасько зазначає, що «переважна більшість тогочасної культурної продукції Галичини з'являлася на тлі більш-менш виразного наміру кожної культури підвестися над суто галицьким культурним обрієм – до якоїсь більшої, показовішої культурної єдності, що її мислили переважно і як властиву, і як власну, а в кожному разі важливішу від галицької» [12, с. 7]. Власне оце намагання кожної з культур подолати галицький ментальний ландшафт і вивело галицьку мультикультурну свідомість на ширші поліфонічні горизонти.

У творах Захер-Мазоха годі шукати занурення у ментальні пласти кожної з національностей. Автор, скрупульозно змальовуючи узагальнені характери кожного з етносів, не намагається знайти між ними присутніх розбіжностей, особливостей їхнього світогляду чи представити читачам їхню окремішню національну картину світу. Захер-Мазоха радше йдеться про поверхове означення русинів, поляків, німців, євреїв та ін., вловлення зовнішніх рис їх характеру, замилювання окремими національними атрибутами, але аж ніяк не присутній аналіз цих етносів. Автору важливіше витворити узагальнений образ мультикультурної Галичини, аніж змалювати окреме обличчя кожної з націй, що веде до певного імагологічного схематизму творів Захер-Мазоха.

Письменник сміливо жонглює тодішніми стереотипами стосовно кожної з національностей, що творять співбуття Галичини, хоча галицьке суспільство у творчості Захер-Мазоха визначається діалектичною єдністю діалогу всередині «свого» галицького універсуму. Культурне пограниччя як внутрішнє буття галичан передбачає полілог етносів, що орієнтуються на взаємну релігійну та культурну толерантність. Захер-Мазох вибудовує художній мікрокосм Галичини без найменшого натяку на страх перед іншим. У прозі письменника відсутні світоглядні парадигми етно-свого й «інших» (чужих) світів у гострому внутрішньому протистоянні.

Незважаючи на те, що в галицькому циклі Захер-Мазоха художньо представлено багато етноспільнот, виразними господарями змальовано саме українців. Насправді семантичної відмінності між означеннями «русинський», «малоросійський» та «російський» у Австро-Угорщині та Німеччині тоді не існувало, а означення «український» з'явилося пізніше. Як зауважує Анна-Галя Горбач, «можливо, що і під впливом лектури Карамзіна, Гоголя, Тургенєва та спільности назви «руський», автор вживає для галичан окреслення «Kleinrussen», «Russen», а не «Ruthener», як звучала офіційна назва галицьких українців під час панування Австро-Угорщини» [4]. Тому й переважно наратор оперує поняттям «русинсь-

кий». Українці Захер-Мазоха змальовані з симпатією, здається, навіть більшою, ніж інші етноси, про що свідчить хоча б цитата із твору «Жіночі образки з Галичини»: «Приязність та чоловіколюбність русинів настільки вкоренилася в їхній мові та звичаях, що й годі намагатися перевершити співрозмовника у витонченій манері вести розмову» [8, с. 42]. Варто зазначити, що таке приязне, інколи навіть гіпертрофовано шанобливе ставлення до українців у творчості Захер-Мазоха частково пов'язане із біографічним моментом: майбутнього письменника виховувала нянька-українка, яка його, за словами Анни-Галі Горбач, «вибавила і казками, піснями та оповіданнями про народне життя, збудила його творчу фантазію» [4].

Якщо образ-селянина-русина в Захер-Мазоха радше представлений типологічно узагальненим (епізодичні замальовки з ярмарка, корчми чи народних гулянь), то образ української шляхти є виразнішим і часто теж ідеалізованим. Цікаво, що автор не оминає «незручної» теми напружених українсько-польських стосунків того часу й у творах представляє русинську шляхту як жертву польського культурного засилля та асиміляції, про що свідчить хоча б образ пана Василя із твору «Свято обжинок»: «Його родина, як і всі вельможні роди Східної Галичини, русинського походження. Перебуваючи під польським пануванням, прийняла польську мову та польський спосіб мислення, але зберегла свою греко-католицьку віру. Завжди приязно ставився до своїх селян» [8, с. 241]. Далі автор переходить від особистісних рис окремого українського шляхтича до суспільно-історично тла «весни народів», коли у Східній Галичині український рух активізувався і вивершився у третій політичний етап націотворення: «До 1848 року він [пан Василь] ще розцінював відродження Польщі як політичну необхідність. Коли ж цього року селяни стали на захист своєї свободи, а русинська нація в Галичині збудилася до нового життя, ось тоді пан Василь почав випусувати русинські газети, купувати русинські книжки, шити своїм донькам одяг за русинським кроєм, розмовляти з поляками по-французькому, у балачках із селянами постійно вживати фрази: «ми браття», «ми селяни» [8, с. 241].

У творчості Захера-Мазоха повсюдно виринають описи або спорадичні епізоди українського побуту, фольклору, історії та ін. Автор сам приписує себе до слов'янської спільноти, сам виступає одним із учасників міжетнічного культурного полілогу Галичини 2-ї пол. XIX ст. і часто пророкує слов'янам, русинам велике майбутнє у складі цісарської імперії: «Якщо наші східні землі будуть у швидкому та безперервному зв'язку з західними, передусім з містом цісаря, то це співвідношення поступово поліпшиться. Тоді австрійська самосвідомість разом із австрійськими засобами зв'язку розвиватиметься і зростатиме» [8, с. 37].

Діалог поміж українським і польським етносами у творах Мазоха позначений імперативом з боку польської шляхти, яка часто змальована досить критично. Власне вплив поляків до Східної Галичини збільшив-

ся зі здобуттям в 1861 автономії, з утворенням Народного Сейму та Уряду, де поляки мали переважну більшість. Тож від 1867 р. офіційною мовою Королівства Галиції і Володимирії стала польська. Також польська еліта мала, як зауважує дослідник Іван Монолатій, «повний контроль над Галичиною і панування над українцями та євреями, котрі разом творили більшість населення провінції (43,7 і 11,8%) відповідно» [11, с. 9]. Проте Захер-Мазох не інтерпретує українсько-польський міжкультурний компроміс у габсбурзькому контексті і меншою мірою вдається до змалювання панорамної картини стосунків різних етносів, їхнього кількісного співвідношення. Його радше цікавлять стосунки різних національних ментальностей в імагологічній перспективі на прикладах окремих ситуацій та окремих героїв.

Тож Захер-Мазох інколи досить схематично й іронічно представляє українсько (русинсько)-польські стосунки того часу як погоджене мирне співжиття двох етносів, які, не маючи одне до одного претензій в системі координат аркадійної універсальної Галичини Мазоха, однак не забули історичних взаємних розбратів. Так, епізодичний герой оповідання «Дон Жуан із Коломиї», русин-селянин, просячи вартових пропустити його, намагається всіма силами довести, що він не поляк, а отже, «свій»: «Та хіба ж я поляк? Чи ви хочете, може, щоб мої батьки перевернулися у своєму гробі на цвинтарі біля церкви у Чернівцях? Чи ж не воювали мої предки із Богданом Хмельницьким та козаками проти поляків? Тих битв не перелічити. Під Пилявцями, Корсунем, Батогом, під Жовтими Водами. Брали з ними в облогу Збараж, у якому були й поляки...» [8, с. 41]. Автор, з одного боку, вимальовує гармонійні взаємини етнічних груп без конфліктів, але не забуває при цьому про реалізацію етнополітичних пріоритетів польської спільноти у зоні культурного галицького пограниччя. І про певні претензії, які принагідно не забуде висловити русин, часто послуговуючись іронією, тобто добродушним підсміюванням.

Захер-Мазох постулює думку, що Галичина була місцем зіткнення інтересів польської і русинської (української) спільнот. Натомість, як тільки автор «поміщає» героя-поляка в середовище, де немає русинів, скажімо, змальовує поміщицьке дозвілля, то відразу ж відходить від імагологічного принципу «поганого» поляка очима українця і змальовує польських шляхтичів добродушними і сентиментальними, як-от шляхтич Домбовський у творі «Дон Жуан із Коломиї», якого змальовано як «довготелесого поляка із червоними очима, сумними вусами та порожніми кишенями». Він завжди «збирав пожертви для бідних емігрантів; кожного чоловіка, якого бачив удруге, він кидався несамовито обнімати і ніжно цілувати. Випивши зайве, починає проливати потоки сліз й співає: «Сще Польська не згінела»; першого стрічного бере попід руку, щоб довірливо повідати тому все про польську змову, а коли врешті надудлиться, то викрикує: «Віват! Хай живе!» і п'є з брудних жіночих черевичків» [8, с. 57].

Художня модель мирного співіснування етносів у творах Захер-Мазоха є близькою до сучасного літераторові історичного контексту, що ґрунтувався на феномені «спільної» галицької ідентичності євреїв, поляків, німців, румунів, русинів-українців та ін. Можливо, сучасне Мазохіві суспільство «габсбурзького» виміру стало ідеалізованим прототипом соціуму оповідань «Дон Жуан із Коломиї», «Мертві ненаситні», «Мандрівні комедіанти» та ін. Адже імагологічна толеранція персонажів-шляхтичів дозволяє їм гармонійно товаришувати у спільних компаніях, переважно польсько-русинсько-німецьких, а то й єврейських.

Ідеалізація Галичини в проекції Захор-Мазоха підсилюється ще й образом німця. Простір Галичини в творчості австрійського письменника розширюється до горизонтів наднаціонального краю з ментальним осердям корінних русинів, проте край цей, на думку Захер-Мазоха, аж ніяк не поступається в духовних та культурних цінностях Німеччині, яка віками постулювала колонізаторський міф про власну місійність на східних землях та їх окультурнення. Кордоцентризм русинського і загалом слов'янського етносу проголошується Захер-Мазохом вищою цінністю для німця пограниччя у порівнянні з ідеологічною вітчизною – Німеччиною. Так, у «Жіночих образках із Галичини» автор зауважує: «німці втрачають свої переваги, переваги духовного обміну. Вона забувають, що мають передати (як німці) слов'янам, а що (як німці) зі слов'янської землі взяти» [8, с. 35]. Доречною тут видається цитата літературознавця Лариси Цибенко, яка, апелюючи до гайдегерівського поняття «ментальний ландшафт», зазначає, що «метальний ландшафт» Галичини стає в Захер-Мазоха місцем народження альтернативи Сходу й Заходу, Півночі й Півдня» [14] і найповніше ця альтернатива втілюється, на нашу думку, у зіставленні слов'янського та німецького.

Захер-Мазох досить критично змальовує постать німця у проекції на світобачення галицької спільноти, проте відзначає питомі для німців раціо й конкретність, які є полярно протилежними до слов'янського емоціо як ключової риси. Захер-Мазох акцентує на тому, що в галицькому полікультурному середовищі вирізнялися «німецька серйозність, німецький хід думок, поміркованість і працьовитість. Вони подобаються місцевим слов'янам, та їхній [німецький] характер, яким би добрим він не був, не дуже делікатний, а їхні манери нерідко вражають грубістю» [8, с. 34].

Широкий діапазон літературних стереотипів найповніше у творчості Захер-Мазоха втілено саме в образах євреїв: потяг до збагачення, шахраювання, підлабузництва та ін. Вбачання у євреях Іншого, чужого, який хоч і не несе загрози, а все ж екзистенційно протиставляється як щось вороже, втілення колективної Тіні підсилюється геополітичними умовами вічного поневіряння євреїв. «Поневіряння непричетної людини, приреченої шукати притулок під чужими дахами, здавна уявлялося народній свідомості в образах Агасфера чи Марка Проклятого як кара за

певні гріхи. До витворення расових і культурних упереджень часто зумовлював замкнутий, кастовий спосіб життя етнічних груп, дистанційованих від соціального доквілля, як-от цигани чи євреї» [3, с. 372], – пише літературознавець Василь Будний. Власне єврейська спільнота у галицькому міжетнічному діалозі орієнтувалася на обмежені контакти з суспільством, які, однак, не порушували спірних проблем культури й релігії.

Художньо трансформуючи розмову шинкаря-єврея Мошка і наратора твору «Дон Жуан із Коломиї», Захер-Мазох відображає досить зневажливе ставлення до євреїв у галицькій спільноті: «Друзяка Мошко мав з біса роботи – подавав гостям горілку та останні плітки – і лише зрідка вистрибував, наче блоха, з-за своєї широкої ляди до мого столу, присмоктувався mocno і намагався розв'язати освічену бесіду про політику і літературу» [8, с. 39]. Захер-Мазох змальовує єврея шаблонно, переважно «вписаного» в інтер'єр шинку – замкнений локус як прототип відокремленого єврейського буття у загальній системі галицьких культур. Загалом образ шинку, де збираються різні соціальні, вікові та національні прошарки галицького суспільства і вільно спілкуються, незважаючи на релігійні чи звичаєві відмінності, є узагальненим образом самої Галичини.

Шинок був важливою складовою тогочасного публічного простору, місцем суспільної комунікації. Відповідно єврей-шинкар увійшов не тільки в народну творчість слов'ян, а й у художню літературу. Варто згадати бодай «Тараса Бульбу» Миколи Гоголя, «Гайдамаки» Тараса Шевченка, твори Панаса Мирного, Івана Франка та ін. Проте до початку ХХ ст. образ єврея в українській літературі змальовували стереотипно і тільки на початку ХХ ст. ця тенденція змінилася, відбулося, як зауважує Г. Грабович, «відкриття, що єврей може викликати співчуття як багатостраждальна людина», яке «втїлилося в низці творів, що з'явилися на зламі століть» [5, с. 233].

Окремої уваги заслуговує стереотипна концепція єврея, який розіпнув Христа, що була дуже поширеною у гуцульському фольклорі. Відголоски її зустрічаємо у повісті «Опришок» Захер-Мазоха, де єврей, в якого зберігаються ключі від церкви, виступає чужим не тільки за соціальною ієрархією (бідні селяни – заможний Мошко), а й посягає на найсакральніше – релігійну свободу інших: «[...] тоді ще було так, що пани віддавали євреям в оренду церковні ключі. Якоїсь неділі пришов наш Довбуш до церкви й побачив єврея з ключами за паском, той торгувався з громадою про плату за вхід. Але бідні селяни не могли зібрати стільки, скільки вимагав Мошко» [8, с. 117].

Зрозуміло, що Захер Мазох, який акцентував насамперед на культурному ідилічному полілозі, не мав наміру вдаватися в історично-соціальні труднощі проживання євреїв в Галичині кінця ХІХ ст., тож ні про яке «співчуття» не могло йтися. Однак він, далекоглядно випереджуючи тогочасні художні візії багатьох письменників, чи не єдиний

тонко підмічає ментальні особливості цього народу та його вміння мудрістю і винахідливістю вибороти собі місцем під сонцем будь-де: «[...] євреїв та його жінка належать переважно до середнього класу: на рівнині, як орендарі шинків, вони часто небезпечні друзі селян, як управителі – вони права рука поміщиків. Скрізь жінка розділяє заняття чоловіка і переважає його розумом, поміркованістю, старанністю, одне слово – всіма тими чеснотами, що творять спадок вибраного народу» [8, с. 32]. Варто зазначити, що образ єврея, «позитивно маркованого», часто оприявнюється і в творах української літератури, як-от у І. Франка, Г. Хоткевича, М. Левицького, В. Винниченка, І. Керницького та ін. А щодо Захер-Мазоха, то окремі дослідники навіть його творчості називають «літературним адвокатом» єврейства, хоч і його авторська перспектива була обмежена «поглядом ззовні». Водночас його спостереження економічного та культурного життя, зовнішніх та внутрішніх граней єврейських світу/ів Галичини вражали своєю обізнаністю та проникливістю. «Строкате плетиво розмаїтих галицьких, зокрема, єврейських ідентичностей було для нього очевидним» [1].

Натомість ідилічну кореляцію в межах поліетнічної Галичини єврейської та слов'янських народностей автор змальовує на прикладі жіночих образів: «Хоч як строго дотримується старосвітська єврейка приписів синагоги і не залишає поза увагою жодного з химерних звичаїв під час пологів, шлюбу, похорону, свят, та з християнкою вона перебуває у найкращих стосунках. У такому краї, як Галичина, де десять різних віросповідань не просто дозволені, а й визнані законом, нетерпимість неможлива. Нічого не чути про ті постійні чвари, якими відзначаються тверді у вірі альпійські народи» [8, с. 32].

Отже, Захер-Мазох творить галицький макросвіт через пошук універсальних онтологічних кодів різних націй, які визначають спільний пласт культурних здобутків Галичини. У художній інтерпретації автора Галичина виступає багаторівневою структурою, що характеризується модусом спільної екзистенції «паралельних» німецького, єврейського, польського та русинського етнічних світів, часто поданих у світлі надмірної ідеалізації та шаблонності зі свідомим оминанням згадок про реальні проблеми тогочасних галичан (бідність, неосвіченість, віддаленість, цивілізаційна відсталість, прояви шовінізму). Тобто Захер-Мазоху важливіше витворити узагальнений образ мультикультурної Галичини, аніж змалювати окреме обличчя кожної з націй, що веде до певного імагологічного схематизму творів.

Література

1. Августинівич Крістоф. Культурологічні думки про Захера-Мазоха та галицьких євреїв [Електронний ресурс] / Августинівич Крістоф. – Режим доступу: // http://zaxid.net/news/showNews.do?kulturologichni_dumki_pro_zaheramazoha_ta_galitskih_yevreyiv&objectId=1071174

2. Бахтин М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет / М. Бахтин. – М.: Худ. лит., 1975. – 504 с.
3. Будний В. Порівняльне літературознавство: Підручник / В. Будний, М. Ільницький. – К.: ВД «Києво-Могилянська академія», 2008. – 430 с.
4. Горбач Анна-Гая. Українська тематика в творчості Захер-Мазоха [Електронний ресурс] / Анна-Гая Горбач. – Режим доступу: <http://www.ji.lviv.ua/n6texts/horbach.htm>
5. Грабович Г. Єврейська тема в українській літературі ХІХ та початку ХХ ст. / Г. Грабович // До історії української літератури. – К.: Основи, 2003. – С. 238-260.
6. Гундорова Т. Проявлення Слова. Дискурсія раннього українського модернізму. Постмодерна інтерпретація / Тамара Гундорова. – Львів: Літопис, 1997. – 297 с.
7. Западное литературоведение XX века: энциклопедия / Главн. науч. ред. Е. А. Цурганова; ред. коллегія: д.филол.н. И. П. Ильин, д.филол.н. А. Н. Николукин, д.филос.н. Л. В. Скворцов и др. – М.: Intrada, 2004. – 560 с. (ИНИОН РАН. Центр гуманитарных научно-информационных исследований. Отдел литературоведения).
8. Захер-Мазох Леопольд фон. Вибрані твори / Леопольд фон Захер-Мазох; авт. післямови Лариса Цибенко. – Л.: Літопис: Центр гуманіт. дослідж. Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка, 1999. – 383 с.
9. Лосев А. Ф. Философия. Мифология. Культура / А. Лосев. – М.: Политиздат, 1991. – 525 с.
10. Мишанич М. Міф, міфологія, міфологізм, міфокритика, міфопоетика: історія інтерпретації і розмежування понять / Мотря Мишанич, Степан Мишанич. – Донецьк: Норд, 2002. – 60 с.
11. Монолатій Іван. Про імперею: галицькі поляки як суб'єкт і об'єкт між-етнічних взаємин у дуалістичній монархії / Іван Монолатій // Незалежний культурологічний часопис «І». – 2008. – № 52. – С. 5-14. (Польський Усе-Світ Галичини).
12. Прохасько Ю. Чи можлива історія «галицької літератури»? / Юрко Прохасько; Упорядники Олена Галета, Євген Гулевич, Зоряна Рибчинська (Центр гуманітарних досліджень Львівського національного університету імені Івана Франка) // Історії літератури: Збірник статей. – К.: Смолоскип; Львів: Літопис, 2010. – С. 1-30.
13. Сухомлинов О. Культурні пограниччя: Новий погляд на стару проблему / Олексій Сухомлинов. – Донецьк: ТОВ «Юго-Восток, Лтд», 2008. – 212 с.
14. Цибенко Л. Післямова / Лариса Цибенко // Захер-Мазох Леопольд фон. Вибрані твори / Леопольд фон Захер-Мазох; авт. післямови Лариса Цибенко. – Л.: Літопис: Центр гуманіт. дослідж. Львів. держ. ун-ту ім. І. Франка, 1999. – С. 363-383.

*Стаття надійшла до редакційної колегії 6.05.2017 р.
Рекомендовано до друку д.ф.н., професором Козликом І. В.*

**«THE MYTH OF GALICIA» BY LEOPOLD VON SACHER-MASOCH
AS THE SITUATION OF ETHNO-CULTURAL BORDERLANDS****A. M. Savyuk**

*Vasyl Stefanyk Precarpathian National University;
Chair of World Literature and Comparative Literature;
76018, Ivano-Frankivsk, Shevchenko St., 57;
tel. +380 (342) 59-60-45; e-mail: gpsavjuk@i.ua*

The article deals with the phenomenon of Galicia in the prose of Zaher von Masoch. It is proved that the models of coexistence of ethnic cultures in the dimension of the multifaceted heterogeneity of Galicia are based on the principle of mythological universality, idyllism and general stereotyped pattern. Galicia's macrocosm serves as the tige of cultural diversity of the "small homelands" of the Habsburg world, which are depicted in the context of a non-conflict dialogue of cultures and religions.

Keywords: *Galician cycle, borderline, heterogeneity, myth, idyllicity, polyphony.*